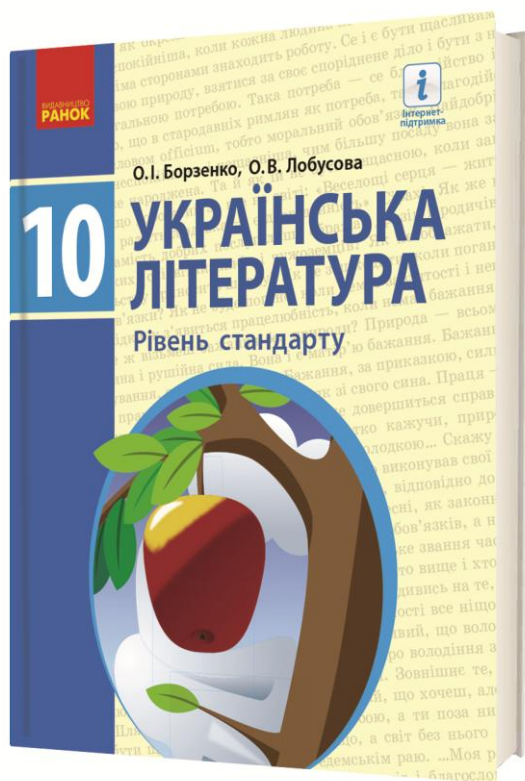

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

10

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Знайомство з підручником

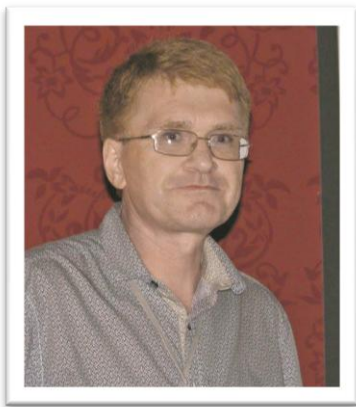
Українська література

Підручник для 10 класу
закладів загальної середньої освіти
(рівень стандарту)

Автори: Борзенко О. І., Лобусова О. В.

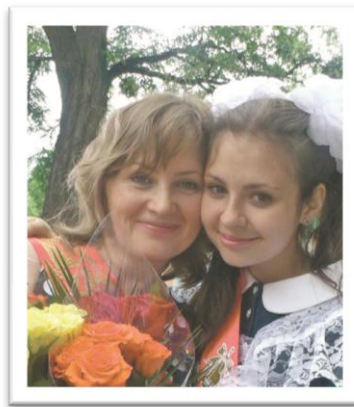
Українська література. 10 клас

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

➤ **Олександр
Іванович
БОРЗЕНКО**

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри історії української літератури
Харківського національного університету
ім. В. Н. Каразіна

➤ **Олена
Вікторівна
ЛОБУСОВА**

учитель української мови і літератури
Харківської спеціалізованої школи I—III ступенів №114
Харківської міської ради Харківської області,
кваліфікаційна категорія — «спеціаліст вищої
категорії», педагогічне звання — «старший учитель»

Українська література. 10 клас

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Сприяння національному самоусвідомленню та стійкому відчуттю належності до європейської спільноти, формування соціальної та громадянської компетентності

Література й національне життя

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у XIX столітті

♦♦♦♦ **Опрацюємо прочитане, виявляємо читацьку, соціальну та громадянську компетентності**

1. До яких держав у XIX ст. входили українські землі?
2. Що у другій половині XIX ст. заважало повноцінному розвитку української культури й літератури?
3. Коли зареєстрували Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова?
4. Коли з'явився Валуєвський циркуляр?
5. Які видання заборонив Валуєвський циркуляр?
6. Коли був прийнятий Емський акт?
7. Якими були наслідки Валуєвського циркуляра та Емського акта для української культури й літератури?

✳ **Розглянемо інструкцію на цій сторінці. Визначте, у яких регіонах сучасної України умови для розвитку національної літератури були найменш сприятливими.**

♦♦♦♦ **Ділимося думками і враженнями**

9. Чи можна вважати цілковитим ставлення до української літератури в Російській імперії? Прокоментуйте слова академіка С. Єфремова: «Нічого, справі протрести та оповісти, система репресій не виторкнула».

¹ Єфремов Сергій Олександрович (1876—1939) — український громадсько-політичний і державний діяч, літературний критик, історик літератури.

6

Розвиток творчих і комунікативних здібностей учнів, критичного мислення, культури полеміки, уміння аргументовано доводити власну думку

Формування літературної компетентності, стійкого інтересу до української літератури як вагомого духовного спадку народу

Література й національне життя

Михайло Драгоманов

Володимир Антонович

Павло Житецький

Олександр Кониський

♦ ГРОМАДСЬКА САМООРГАНІЗАЦІЯ

У боротьбі за національні й культурні права українці часто спиралися на досвід самоорганізації. Ініціативні й активні громадяни не поклалися на владу чи «доброго володаря», натомість дуже високо цінували власні можливості, силу свідомої й добре організованої громади.

Наприклад, у XVI—XVII століттях важливу роль у розвитку української культури відіграли церковні братства, що створювалися при церковних парафіях членами ремісничих організацій. Вони добилися храмів, улаштували благодійні обідні, допомагали хворим і нужденним. Братства обстоювали національну самобутність, підтримували розвиток культури, відкривали школи, друкарні, бібліотеки.

У другій половині XIX століття традиція суспільної самоорганізації теж виявила свою ефективність. Культурне лідерство перebrали на себе громади — об'єднання української інтелігенції, що опікувалися розвитком науки, освіти, літератури й журналістики. Вони діяли в Києві, Харкові, Полтаві, Чернівцях, Одесі, інших українських містах, а також у Петербурзі — столиці Російської імперії.

Борис Грінченко

Петро Косач

Микола Лисенко

Іван Рудченко

Тадей Ритський

Федір Вовк

7

Формування гуманістичного світогляду, духовно багатого особистості з високими загально-людськими морально-етичними орієнтирами

Українська література. 10 клас

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Формування читацької культури учнів, розвиток у них естетичного смаку, уміння розрізнати явища високохудожньої та «масової» культури

Розвиток навичок самоосвіти, бажання і спроможності вчитися впродовж життя

РЕАЛІСТИЧНА УКРАЇНСЬКА ПРОЗА

Ілюстрації до повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» (Анатолій Василюк, 1978)

Карпо стояв і дивився на півня.
— Карпе! Чи ти глухий, чи ти хочеш мене з світу зогнати? Пиди та видий свою матір.
— Дід та й зівів, про мене, хоч до самого вечора, — скавав дуже спокійно Карпо. <...>

♦♦♦♦ Вивчаємо читачську, літературну компетентності ♦♦♦♦♦

- Пригадайте, які наслідки мала ця незначна подія. Відтворіть перебіг «бойових дій» між двома гілками Кайдашевої родини, поки не зішлись дві «сім'ї», як дві чорні хмари.

Не чорна хмара з синього моря наступала, то вступала Мотря з Карпом з-за своєї хати до тини. Не сіва хмара над дубовою ґрушею, то наближалася до тини стара видрозна Кайдашка, а за нею вибігла з хати Мелашка з Лаврінком, а за ними повбігали всі діти. Дві сім'ї, як дві чорні хмари, наближались одна до другої, сумно й погурно. Мотря стояла коло тини висока та здорова, така заввишки, як Карпо, з широким лобом, з загостреним лицем, з блискучими, як жар, чорними маленькими очима. Вона була в одній сорочці і в вузькій зашпаци. Хазяйнонота, але скупа, вона витягла оджею, як тільки можна було обжити. Вузька зашпаци влізла кругом її стаму. В вузькій, як мастиха, хустці на голові Мотря була схова на довгу швайку з здоровою булавою. За Мотрею стояв Карпо у вузькій сорочці з короткими та вузькими рукавами, в широким білих штаних з товстого полотна. Позад їх стояла куна Карпових дітей у вузьких штаних, у сорочечках з короткими рукавами, в спідничках вище коліт.

36

Підвищення загальної освіченості учнів, ознайомлення їх із найвизначнішими візрцями художньої літератури

Зацікавлення учнів художнім твором як явищем мистецтва слова, «інструментом» пізнання світу й себе в ньому

Вироблення вміння компетентно орієнтуватися в інформаційно-комунікативному сучасному просторі, застосовувати здобуті на уроках літератури знання, навички в практичному житті

Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»

► По другий бік тини стояла баба Кайдашка, висока та суха, неначе циганська голка, в зашпаци, в расній білій, як сніг, сорочці, в здоровій хустці на голові. Спине оно біло ніби наскрізь, як курчо в голці, хоч туди нітку затягли. За бабою стояв Мелашка в білій сорочці, в чорній новій хустці з зеленими та синіми квітками, в зеленій ситцевій расній спідниці. Рядом з Мелашкою стояв Лаврін у широким расних синих з білими смугами штаних, у чоботях. Мелашка рончала і стала повниша на владу. Її очі, її тонкі брови блимали на сонці, а лице торло руж'яком од виводу до самого підборіддя. Гаряче сонце зляло світ на дідир, на людей, обливало їх од голови до ніг. Чорна здорова хустка чорніла на бабі Кайдашки, неначе горщик, надтий на високий кілок.

Мелашка сьла, як куц какама, посаджений серед двору. А сонечке морозо калывало вік, дрижало, перемивало між жіночими та дитячими головами, неначе якась золота вода крутлась поміж людьми, неначе якась основа з тонких золотих ниточок снувалась по двору кругом людей, кругом хат, навкруги садка. Собаки стояли коло хат і крутили хвостами, дивились на людей. Як адмавалось, що їх от-от повиснуть і вандкують ними котоса.

♦♦♦♦ Вивчаємо читачську, літературну компетентності ♦♦♦♦♦

- Яке враження справив на вас прочитаний фрагмент? Які емоції викликав?
- Поміркуйте, з якою метою автор описує одні члени родини.
- Які порівняння використовує автор, щоб створити зорові образи Мотрі, Кайдашки, Мелашки? Розкрийте зміст цих порівнянь.
- У цьому епізоді виразно протиставляються два образи — хмар і сонячного світла. Розкрийте зміст кожного образу.
- Які засоби комічного використав автор у цьому фрагменті твору?
- Пригадайте, чим завершився епізод, початок якого наведено. Як дві сім'ї примирились цього разу?

<...> Минула зима. Знов настало літо. Золоте літо несло за собою велид між Кайдашинками. Той велид знову почався як грушу. Як громада діляла між братами дір старого Кайдаша, до Карпові половини одійшла груша. Тини пройшов на аршин поза грушею. Та груша була Лаврінком. Ще хлоснем Лаврін приривив своїми рукама шену на старому ділі. Груша погалькала абору, як верба. Батько подурив Лаврінку ту грушу на багату кутю тоді, як Лаврін чхнув за вичером. В сім'ї всі звали ту грушу Лаврінком. За це знали всі на кутку.

Груша росла широко й високо і доно не родила. Сам Лаврін натяжав Карпові на рас і на дяд, що в Карпів дір одійшла його група. Але дона група не родила, доті й захна не було.

На біді того літа група вродила, та ще й дуже расно. Груші були здорові, як кулаки, та солодкі, як мед. Таких груш не було в цілому аєлі. Груш уродило так расно, що гілка як гуносок додолу.

37

Українська література. 10 клас

Реалістична українська проза

Міжнародна література повстає зовсім невідомо де, але її сприйняття починає бути українським тоді, коли ми починаємо її читати і розуміємо її в контексті української мови та культури.

Ознайомлення з творчістю українських реалістичних прозаїків

- **Історія** — це історія української літератури, яка починається з першої української літературної творчості, а саме з творчості Івана Котляка, який писав українською мовою.
- **Мова** — це мова української літератури, яка починається з першої української літературної творчості, а саме з творчості Івана Котляка, який писав українською мовою.
- **Тема** — це тема української літератури, яка починається з першої української літературної творчості, а саме з творчості Івана Котляка, який писав українською мовою.
- **Стиль** — це стиль української літератури, який починається з першої української літературної творчості, а саме з творчості Івана Котляка, який писав українською мовою.

Реалізація компетентнісного підходу

Щоб учень мав змогу визначитися, яких компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в навчанні, праці, житті, він має набути, на початку кожного розділу визначені навчальні завдання

МОДЕРНА УКРАЇНЬКА ПРОЗА

Історія літератури — це історія мови і культури української мови. Це історія мови і культури української мови. Це історія мови і культури української мови.

Українська література — це історія української мови і культури української мови. Це історія мови і культури української мови. Це історія мови і культури української мови.

Літературознавчі терміни

Літературознавчі терміни виділено кольором і подано в посторінковому словнику. Це допомагає швидко ориєнтуватися в матеріалі, полегшує його запам'ятовування

МОДЕРНА УКРАЇНЬКА ПРОЗА

Щоб допомогти учням швидко орієнтуватися в матеріалі, на початку кожного розділу визначені навчальні завдання

- 1. Назвати українських реалістичних прозаїків.
- 2. Назвати українських реалістичних прозаїків.
- 3. Назвати українських реалістичних прозаїків.
- 4. Назвати українських реалістичних прозаїків.

Intermezzo

Моя улюблена...
Моя улюблена...
Моя улюблена...

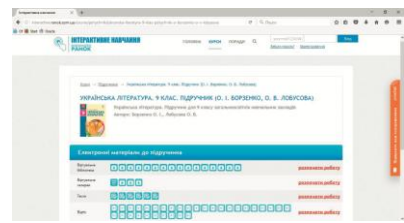
Новела «Камінь хрест»

Новела «Камінь хрест» — це історія української літератури, яка починається з першої української літературної творчості, а саме з творчості Івана Котляка, який писав українською мовою.

Теоретичний матеріал

Теоретичний матеріал подано в цікавих літературознавчих нарисах, поділених на невеликі (до однієї сторінки) фрагменти із заголовками, які визначають тему розповіді. Кожен з таких фрагментів завершується низкою компетентнісно орієнтованих завдань

Крім того електронний додаток до підручника містить:

- Тести для формувального оцінювання
- Відеолекції від авторів підручника, провідників спеціалістів з підготовки до ЗНО
- Дидактичні матеріали

«Читацький практикум»

Рубрику створено, щоб забезпечити активну роботу на уроці. У ній подано тексти художніх творів і завдання для формування читацької та літературної компетентностей. Повні тексти творів розміщені на електронному освітньому ресурсі interactive.ranok.com.ua

Контакти:

Головний редактор відділу (e-mail):
Столій Ірина Леопольдівна
kids@ranok.com.ua

Видавництво «Ранок»:

вул. Космічна, 21-а, м. Харків, 61145

тел./факс: (057) 701-11-22,

office@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

www.e-ranok.com.ua

Відділ реалізації:

тел./факс: (057) 727-70-80,

e-mail: commerce@ranok.com.ua

